

BOLETÍN

DE LA

Sociedad Castellonense de Cultura

▽ ▽ ▽

TOMO XIV

— 1933 —

CASTELLÓN

EST. TIP. DE HIJO DE J. ARMENGÓT

BOLETIN

DE LA

SOCIEDAD CASTELLONENSE DE CVLTVRA

Tomo XIV * Septiembre-Octubre 1933 * Cuaderno V

Dos pintors valencians deixebles de Lluís Borrassà

Les relacions de la pintura estrictament catalana amb la de València durant els segles XIV i XV, són cosa evident i provada. Ferrer Bassa, Llorenç Saragossa, Joan Reixach, Lluís Dalmau són noms igualment familiars a una i altra regió. Un deixeble de Lluís Borrassà, Guerau Janer, passà de Barcelona a València ¹ als primers anys del segle XV com una mostra més d'aquella intercomunicació, i altres dos deixebles del gran pintor de Barcelona són de terres valencianes: Pasqual Garcia, de Torrent, i Pere Çarreal, de Morella.

El primer entrà a l'obra del mestre la diada de Sant Joan de Juny de l'any 1393, pocs anys després d'haver-se establert a Barcelona Lluís Borrassà. Pere Çarreal, en canvi, és el darrer dels deixebles que tingué Lluís Borrassà. Degué ingressar a l'obra del mestre pel mes d'agost de 1423 quan Borrassà no havia de tardar a morir.

Pasqual Garcia, per bé que jove, entre els 20 i els 25 anys, és ja un pintor quan comença a treballar amb Borrassà; el con-

¹ *Un deixeble de Lluís Borrassà a la Catedral de Barcelona*, en «Vida Cristiana», Barcelona, núms. 163 i 164 (any 1933).

COLECCIÓN DE CARTAS PUEBLAS

L

Carta-puebla de Ballestar por Fr. Berenguer
a 9 de Marzo de 1278

VII.º idus Marcii anno Domini M.º CC.º
LXX.º VIII.º 9 marzo 1278 Fr. Be-
renguer, Abad de Benifazá a Pedro Doden,
Bernardo y Pedro Riera, Bernardo de
Linya, Pedro Morell, Bernardo Mestre y
Juan Tarragó A fuero y costumbres de
Valencia Pergamino sin n.º, del Archivo
Municipal de Ballestar Manuel Bell
Bonfill.

In xpi nomine. Noverint universi quod nos frater Berengarius Dei gratia abas Benifaçani cum consilio et assensu totius conventus eiusden monasterii propicientes utilitatem ipsius monasterii bonis animis et spontaneis voluntatibus cum hoc publico instrumento perpetuo valituro, damus et concedimus ac corporaliter tradimus vobis Petro Doden et Bernardo Piera et Petro Riera et Bernardo de Linya et Petro Morell et Bernardo Magister et Johanni Tarrago ad populandum lham grangiam quam dictum monasterium habet in valle de Benifaça que dicitur Ballestar cum omnibus terminis et perfinenciis et affronationibus suis, sicut inferius continetur. Videlicet sicut affrontat de prima parte in termino ville de Bell-lloch et secunda parte in serra del Boxar et per ipsam serram sicut aque vertuntur in dictam vallem et descendit per illum torrentem que aqua discurrit usque ad fontem qui est iuxta quandam quercum grossam et per ipsum torrentem sicut aqua discurrit usque ad covam de na Fustera et de ipsam covam de na Fustera vadit ferire ad illum maiorem rupem que est ultra fossa de na Dolça, et ipsi fosse proximiozem sicut aque redeunt versus dictam fossam et torrentem, et de predicta rupe descendit in torren-

fem, et de ipso torrente ascendit per ipsum serradallum usque ad locum qui dicitur Prat Alberc, et ad serram que dicitur de les Ferreres, et de ipso loco qui dicitur de les Ferreres revertitur per serram serram configue termino de Bel usque in termino dicte ville de Bell-lloch. Quidquid autem supradictis affrontationibus confinetur, concluditur, terminatur cum herbis, paschuis, lapidibus et arboribus, montibus et planis, venationibus et terris cultis et heremis et cum domibus et casalibus et cum vineis plantatis et plantandis et cum ortis et ortalibus, et cum ingressibus et egressibus et aliis universis et singulis ad dictum locum pertinentibus et pertinere debentibus a celo usque in abissum per omnia loca. Sic damus vobis et vestris ad populandum dicto loco, sub hac videlicet forma quod vos predictum locum cum terminis suis predictis, dividatis viginti populatoribus vobis in ipsis contentis et computatis, et vos et dicti populores qui in dicto loco populaveritis, sitis nostri et dicti monasterii pro loco predicti solidi, homines et vassalli fideles, servientes et tenentes nobis et successoribus nostris in perpetuum universa et singula que boni fideles et legales vassalli, suis dominis servire tenentur et de omnibus fructibus, scilicet, pane et leguminibus in area, vindemia in vineis, oleo in domibus, detis nobis et successoribus nostris bene et fideliter nonam partem et decimam nobis et Ecclesie prout in instrumento compositionis inter nos et Derusensem Ecclesiam facte plenius confinetur, et primiciam rectori ecclesie loci predicti. De aliis vero universis fructibus quos in dicto loco Dante domini, colligitis, scilicet, lino et canabo, porris, cepis, ailis et caulibus, et croceo, detis nobis et successoribus nostris et Ecclesie decimam partem tantum et primiciam rectori predicto prout superius confinetur; de aliis decimam vero fructibus non teneamini solvere decimam seu primiciam nobis vel successoribus nostris, et retinemus tamen quod fructus predictos non possitis extrahere vel levare de vinea vel area sine presentia baiuli nostri vel nunci ad hoc specialiter convocati. Detis nobis etiam et successoribus nostris cum Ecclesia ut predicatur decimam partem agnorum et dulorum porcellorum et pullorum, gallinarum tamen non aliis pullis. Retinemus etiam nobis et successoribus nostris illas domos constructas in grangia predicta de Bellestar, et ferreginale et pati et aream ante viam et ortum sicut iam per nos predicta omnia signata sunt et terminata. Retinemus etiam nobis et successoribus nostris et furnum in villa predicta de Bellestar ita quod nullus alius in predicto loco de Bellestar possit facere vel habere furnum prefer nos et successores nostros, nec aliqui panem coquere, nisi in furno nostro predicto, videlicet, triginta panes per uno. Retinemus insuper quod nullus habitator loci predicti vel quicumque alius possint construere, facere vel edificare molendinum seu molendina, infra terminos predictos. Imo omnes habitatores loci predicti teneantur molere in nostris molendinis que habemus in valle predicta. Retinemus etiam nobis et successoribus nostris usum omnium lignorum, tam viridum quam siccorum, in omnibus terminis supradictis secundum quod nobis placuerit. Specialiter retinemus nobis quod vos nec populores loci predicti nunquam possitis facere tallum in aliquo loco terminorum predictorum absque nostra et nostrorum successorum licencia speciali, nec etiam infra duos annos possitis facere aliquam exmoxadam sine nostra speciali licencia et nostrorum ad hoc, ut de fusta que est in locis in quibus potest fieri exmoxadam interim nostras facere voluntates. Lapsis vero dictis duobus annis, possitis exmoxare in qualibet parte infra terminos supradictos, et terras colere prout vobis placuerit et visum fuerit expedire. Concedimus vobis et vestris tamen quod a presenti die

ultra, possitis accipere et scindere ligna de nemoribus locorum predictorum ad opus et usum vestrorum domorum, et ad opus etiam vasorum vinariorum et ad quecumque alium usum vobis et domibus vestris necessarium fuerit. Et etiam qualibet septimana, semel tamen facere unam somaram de teda vel de cabronis rotundis, et extrahere et ducere quodcumque volueritis, ad vendendum et facere omnia vestras voluntates. Concedimus etiam vobis et vestris integre fabrica in loco predicto construenda. Retinemus nobis et nostris officium tabellionatus et que sitis populati ad forum et consuetudinem Valencie et ville Morelle. Absolventes vos et vestros In perpetuum ad omni peyta sive questia, servicio et exactione, exercitu et cavalcada. Et concedimus vobis et vestris que pro vendicione seu qualibet alienacione domorum seu possessionum seu aliorum rerum vestrarum, non teneamini nobis vel sucesoribus nostris, faticam facere vel laudimium solvere. Imo eam possitis vendere alienare et facere omnes vestras voluntates, cui cumque volueritis, exceptis millibus et sanctis, absque requisitione nostra et nostrorum. Pro quorum absolute et remissione, nostra et nostrorum recepimus a vobis dictam novenam partem fructum predictorum et decem millum soldorum bonorum regalium Valencie. Concedimus etiam vobis et sucesoribus vestris, quod vos et quilibet dictorum viginti populatorum possitis accipere mediam fanecatam terre ad opus ferragine faciende et dande animalibus vestris non dederitis vel eam vendideritis vel alio modo alienaveritis, vel bladum colligendum converteritis, detis nobis et nostris de ipsa ferraglia nonam partem et decimam et primiciam tamen superius confinetur. Item concedimus vobis et vestris omnes ortos sicut fixarabimus vobis, franchos et liberos, ita quod non teneamini de ipsis nonam partem dare, sed decimam et primiciam tam ut superius dicitur. Retinemus etiam nobis pati sive solarii comptens in eo loco in quo volueritis illam construere, in quo loco sive pati possimus domos hedificare, vel alias nostras facere voluntates. Et etiam volumus quod dicti populatores faciant et teneantur facere staticum, sive staticam in loco sive situ in quo assignabimus vobis. Versa vice nos predicti Petrus Donde et Bernardus Riera et Petrus Riera et Bernardus Linya et Petrus Morell et Bernardus Magister et Johannes Tarrago per nos et omnes populatores loci predictis presentes et futuros recipimus a vobis dominis abbate et conventum predictis ad populandum locum predictum de Bellestar cum suis terminis prout sunt superius assignati. Et promittimus bona fide vobis domino abbati et conventui supradictis, esse boni et legales atque fideles homines et vasalli vestri pro loco predicto. Et unversa et singula supradicta complere integre et fideliter observare, et vobis et sucesoribus vestris sicut nostris dominis obedire in omnibus et fidelitatem in omnibus et per omnia inviolabiliter observare. Et ego frater Berengarius iam dictus abbas et conventus predicti monasterii versa vice per nos et omnes nostros sucesores, promittimus vobis populatoribus superius scriptis omnia supradicta, attendere et complere et firmiter observare sicut superius scriptum est. Insuper per nos et sucesores nostros promittimus vobis populatoribus iam dictis esse guirentes et defensores de predicta donatione et concessione, contra cunctos homine, propter potestatem terre, et eam vobis et vestris perpetuo faciamus tenere, habere et possidere firmiter et in pace, et omnes condiciones et libertates superius possitas, diligentius observare et omni alii iuri nostri vel monasterio competenti vel competituro. Et ut premissa maiori gaudent ad firmitatem instrumentum sigillo nostri abbati

predicij fecimus roborari. Quod est actum VII.º idus Marci anno Domini M.º LXX.º VIII.º.

Testes sunt huius rei Berengarius de Quadres officialis domini archiepiscopi Tarraconensis et Poncius de Pannes et Raymundus Garcia.

Signum Guillelmi de Securo notarii publici Morelle qui hoc scripsit die et anno prefixis.

POEMES

1

*¿Quina flama interior has encés
que a la nina dels ulls creix i fulgura
i té la càlida rossor del bes
que se desprèn de la teua hermosura?*

*¿Per quina joia ha esclatat el feu cor
si l'esguard ja coneix tofa alegria
i empatildeix i es desclosa la flor
que cenyeixes al pit en este dia?*

2

*La teua veu sentia
ben plena de sonoritats alegres,
l'odor de satàlia.*

*I m'asome als teus ulls
fets de llum tova de cel i de mar
quan la veu dins el silenci reculls.*

*Ais ulls penjava encara la boirina
d'una dolça paraula de Regina
i la maduresa d'un suspir clar.*

3

*¿Qui sabrà destriar la maravella
del teu coll fet de vori palpitant,
oh gaia donzella
que inspiles el misteri del meu cant?*

*Es inclinat—nova torre de Pisa.
Es animat—coll de Venus helena.
I, ara, voltat de perles, l'asserena
eix a llum mate que el collar irisa.*

*¿Qui sabrà destriar
la maravella del teu coll, avar
de la llum de les perles del collar?*

CARLES SALVADOR